Guram Odišarija

Prezidentov kocúr

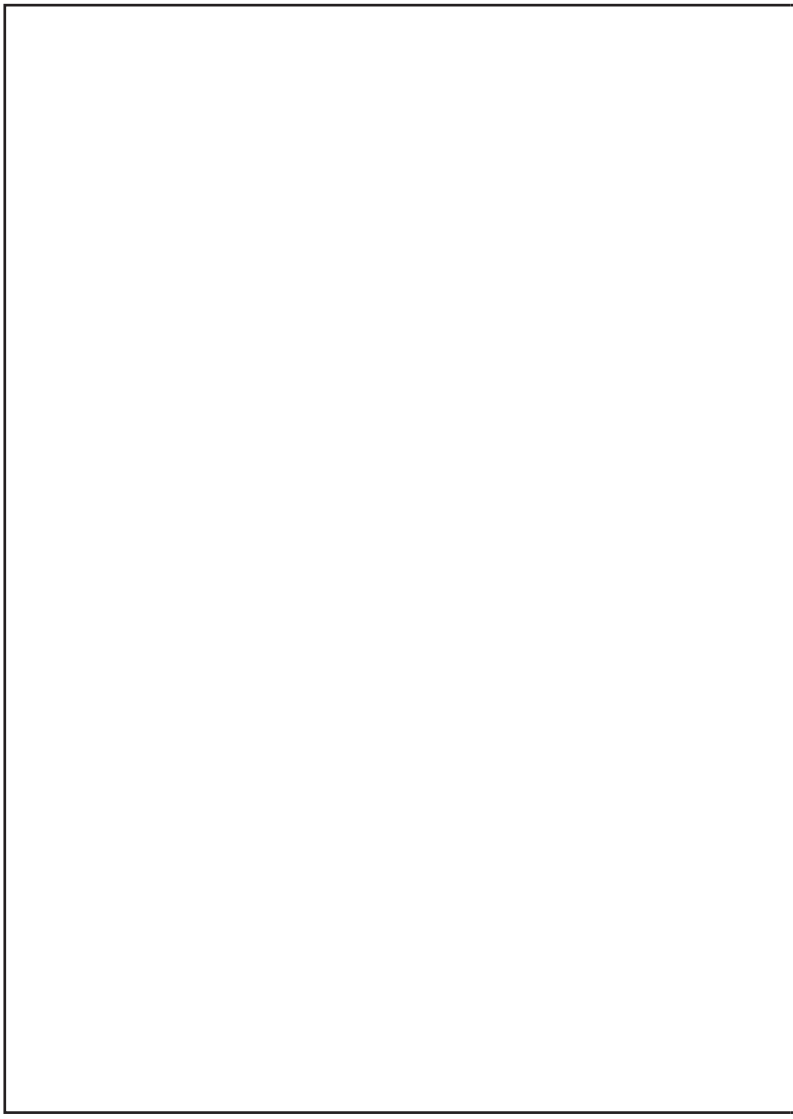

Súčasná gruzínska próza

SVETOVÁ PRÓZA

SVETOVÁ PRÓZA

Guram
Odišarija

Prezidentov kocúr

Z autorizovaného ruského prekladu
preložila IVANA KUPKOVÁ

slovart

Copyright © Guram Odišarija 2008
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2015
Translation © Ivana Kupková 2015
Illustrations © Guram Odišarija 2015

ISBN 978-80-556-1335-2

Táto kniha bola preložená vďaka láskavej podpore
Národného knižného centra v Tbilisi.

GEORGIAN
NATIONAL
BOOK
CENTER

MINISTRY OF CULTURE
AND MONUMENT PROTECTION
OF GEORGIA

This translation has been kindly supported by
Georgian National Book Center in Tbilisi.

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými a ani vo forme fotokópií, nahrávok, ani prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

1

Nadišiel čas kvitnutia araukárie.

Čiže máj.

Spolu s brazílskou araukáriou začínajú kvitnúť annona a bigarádia a ešte ľalovník.

A tiež rhaphiolepis. Ale niekedy rhaphiolepis začína pučať neskôr.

Tento máj bol však neuveriteľne zvláštny... Vlastne, možno bol taký istý ako všetky predchádzajúce, ale poviem vám, človek si spravidla neuchováva v pamäti a srdci minuloročný máj po celý rok.

Rhaphiolepis, to je ešte nič. Predstavte si, že zakvitli dokonca aj mydlovníky a pajazmíny, hoci podľa zákonov prírody mali začať kvitnúť v júni alebo až v júli.

No ale aj tak... V tom roku v suchumskej botanickej záhrade vystrájal naozaj neobyčajný máj.

Máj kúzelník.

Lobulárie a krasuľky, ktoré obyčajne kvitnú po celý rok, zrazu práve v máji akoby zošaleli – priam explodovali do kvetu a omamovali turistov.

Naozaj to bolo tak.

Skrátka, tomu máju sa podarili všetky staré májové triky.

A on... On pokojne sedel, nič nehovoril a celý čas sa díval na opadané kvety nonopelisu, jasnočervené, pripomínajúce malé balóniky alebo kopy drahokamov, zväčšené na televíznej obrazovke.

V záhrade sa už chýlilo k poludniu, ale v lístí ešte bolo počuť opatrný šelest mladého ranného vánku, ktorý sa v noci dobre vyspal.

A ešte – štebot vtákov.

Toľko ľudí nevie, že existuje taký nonopelis, smutne premýšľal, škoda, že to nevedia... Ale aj dobre, že to nevedia.

V ten deň nonopelis rozvoniaval mimoriadne prenikavo.

Aká silná vôňa... To znamená, že čoskoro spŕchne, zvoľna pokračoval v úvahách.

Mal na sebe biely plášť. Aj všetci ostatní mali biele pláště. Zasadala vedecká rada. Dvadsaťdva ľudí – vrátane pozvaných hostí.

Práve prednášal samostatný vedecký pracovník z Inštitútu čaju a subtropických kultúr. Prednášajúci bol z „citrónovníkov" a tentoraz hovoril o mrazuvzdorných odrodách citróna. Typický vedec: okuliare, plešatý, rozvážny, skrátka, stelesnená spoľahlivosť a dôstojnosť, verný manžel a starostlivý otec, príkladný občan a vlastenec.

Prednášať začal pred polhodinou. A rovnako dlho ešte bude.

To Michail, Michail Temurovič (ten, čo pozoroval nonopelis) chcel, aby zasadnutie prebehlo pod holým nebom. Dlhý stôl postavili do ažúrového tieňa pekanového orecha a popreplетaných korún paliem.

Mal rád zelený chládok botanickej záhrady popretkávaný slnkom a modrozelenými morskými a záhradnými vánkami, čo sa v objatí potulujú po jeho zákutiach.

Odpil si z čaju. Vychutnával ho.

Mal radšej čaj bez cukru, no v ten deň si dal pol lyžičky.

Cukor bol kubánsky. Trstinový. Biely, belší ako biely. Možno si dal cukor, pretože bol kubánsky. Mal na to dôvod.

Pil čaj a počúval záhradu a prednášajúceho.

Keď člen kolektívu mrazuvzdorných citrónovníkov dohovoril, rozhostilo sa ticho, teda – bolo počuť iba hlasy záhrady.

Prešla minúta, druhá...

Všetci sa dívali naňho. Tak čo povie vedúci?

A on povedal:

„Všetko bolo v poriadku, vážený... Ale v tejto chvíli musím poznamenať, že kým ste vy rozvíjali svoje vedecké úvahy, tam na tom strome, tam na tom ľavom konári tamten drozd tri razy skočil na samicu... A zakaždým úspešne. Tak-

že chvíľami nám na hlavy padalo ich páperie, aby ste vedeli, vážení kolegovia...“

A vánok rozfúkal jeho slová po záhrade ako semená exotickej rastliny.

A v tej chvíli akoby nielen v záhrade, ale aj kdesi vysoko na oblohe zaburácal smiech členov vedeckej rady a pozvaných hostí.

Keďže väčšinu medzi sediacimi v tieni pekanového orecha a paliem tvorili ženy, prevládal tam striebristý ženský smiech, ktorý príjemne podnecoval a prehlušoval hlasný smiech mužov. Hoci príčinou asi nebola len ich početná prevaha.

V ten máj jeho uši dobre rozoznávali medzi ostatnými zvonivý smiech jednej z nich.

Bolo to tak, magická sila jej zvonivého smiechu pôsobila naňho oveľa mocnejšie než energia smiechu všetkých ostatných.

Ten smiech patril žene so smelým pohľadom.

Nejaký jej predok bol určite zbojník, pomyslel si o tej žene už aj kedysi dávnejšie.

Áno, áno, tak to bolo, táto krásavica v strednom veku bola agresívne nežná a nežne agresívna (nuž, čo ešte dodať, zvyšok si predstavte sami).

Keď veselosť trochu utíchla, všetci si všimli konár pekanového orecha aj rozstrapateného drozda na ňom. Jeho družku vidieť nebolo, ale nikto nepochyboval, že on, práve on je ten drozd, ktorý celkom nedávno spôsobil, že lístie pekanového orecha trikrát hlasno zašuchotalo, ale nikto okrem jediného človeka si to akosi nevšimol.

Skrátka, až po týchto slovách všetci zrazu začuli hlasy záhrady, akoby ktosi zapol staré rádio ich detstva.

Pekanový orech ironicky šumel listami.

V ten deň sa nikde ani na sekundu nezaleskla ani slzička zármutku.

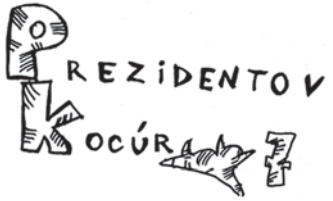
Áno, bolo to presne v čase kvitnutia araukárie v botanickej záhrade.

A mnohí, jednoducho množstvo ľudí ešte nič nevedelo ani o nonopelise, ani o kocúrovi Johna Fitzgeralda Kennedyho... Vlastne ani on vtedy o tom kocúrovi vôbec netušil, lebo vtedy sa ešte len žalostné pišťanie jeho vzdialených predkov (jeho babičiek a prababičiek) ružovým jazýčkom dotýkalo tajomstiev suchumskej oblohy, slávnostne posiatej hviezdami.

A ešte – ešte nebola dokončená vedecká práca, ktorú neskôr vydal knižne pod názvom *Drozd – spevavý vták*.

A ešte...

To najhlavnejšie – vojna v Abcházsku bola ešte veľmi vzdialená, ale zároveň predo dvermi: iba zopár desaťročí a niekoľko sekúnd...

V osemdesiatych rokoch 20. storočia, tridsať rokov po Stalinovej smrti, sa v Sovietskom zväze, ktorý zvíťazil nad fašizmom v druhej svetovej vojne za cenu života dvadsiatich miliónov svojich občanov, čiže na jednej šestine planéty začali dávno očakávané otrasy.

Jeho gigantický oceľový skelet sa už napriek päťcípym značkám kvality nedal spevniť žiadnymi špeciálnymi, starostlivo vysústruženými skrutkami.

Ani veľkolepými vojenskými prehliadkami...

Ani prísahami-ubezpečeniami-sľubmi...

Ani zákulisnými snahami KGB...

A už to išlo... Základy Nového Babylonu podmokli...

Dobre si pamätám, ako niektorí tvrdili, že ak by sme aj nechali bokom všetko ostatné, Sovietsky zväz musel padnúť, lebo bol postavený na krvi nevinných detí: Alexeja Ro-

manova a jeho sestier. A keby len na ich krvi, ale aj na krvi mnohých ďalších detí.

Naozaj to bolo tak.

O tomto a všeličom inom sa v nedávnej minulosti veľa hovorilo. A ešte sa o tom bude veľa hovoriť aj v budúcnosti.

Slovom, vo vlasti komunizmu začala vyháňať listy nová, nezrozumiteľná, iná doba, rástla, naberala na sile, chystala sa bujne zakvitnúť.

Komunistická strana, ktorú jeden zblúdilý génius nazval cťou a svedomím našej doby, vymenúvala a odvolávala vedúcich predstaviteľov zväzových socialistických republík i autonómnych sovietskych socialistických republík.

Pochopiteľne, ani Abcházsko nebolo výnimkou. Odo dňa, keď pri múre Kremľa pochovali Stalina, po demontáž ZSSR sa tam vystriedal nejeden prvý tajomník strany. A každý Prvý zanechal v živote Abcházska stopu.

Medzi nimi bol však jeden mimoriadny, Michail Bgažba, Michail Temurovič.

Bgažbovo pôsobenie pripadlo na obdobie Chruščovovej vlády a bolo čiastočne podmienené duchom doby. Zatiaľ čo sa však iní vedúci činitelia tak či onak usilovali so škrupulóznou pedantnosťou v duchu straníckej disciplíny aspoň priblížiť obrazu vtedajšieho lídra, Bgažba sa o to ani len nepokúsil, žil si podľa svojich, pre mnohých nepochopiteľných pravidiel.

Ani jemu, tak ako Chruščovovi, neboli celkom cudzie mnohé vlastnosti typické pre oceľové stalinské obdobie, ktoré zväzovali jeho charakter, ale zároveň akoby vďaka akýmsi nepochopiteľným zákonom prírody vytváral svoj vlastný – očividne exoticky pikantný – obraz vedúceho činiteľa. V tom mu rovnocenne a partnersky, úspešne a harmonicky asistovala sama doba. Dosiahnuť také partnerstvo mohol iba nevšedný, svojsky talentovaný človek.

Naozaj, niekedy sa ako predurčením osudu stretne akýsi zvláštny časový úsek a presne preň stvorený človek.

Práve takými boli Abcházsko druhej polovice 20. storočia a Bgažba. Michail Bgažba. Michail Temurovič.

Vždy ho oslovovali Michail Temurovič. A len pod takýmto menom, rodným a otcovským, spojeným dovedna (Michaltemurovič), si naňho dnes spomínajú tí, čo ho poznali osobne, ale tých zostalo nažive už iba zopár, alebo tí, čo majú viac známych na druhom svete než na tomto.

Ruské -ovič bolo tak ako v celom sovietskom byrokratickom priestore zaužívané aj v riadiacich inštitúciách Abcházska. Devätnásť-, dvadsaťroční chlapci v komsomolských organizáciách sa navzájom oslovovali aj otcovským menom: David Nikiforovič, Vladimir Durmišchanovič, Georgij Vladimirovič... Samozrejme, spomienka na to, ako sa chlapci s odznakom Lenina na hrudi učili navzájom náležite oslovovať menom a patronymom na -ovič, uväzovať si kravatu a holiť sa, dnes vyvoláva smutno-ironický úsmev. A ešte – ako sa priúčali u skúsených stranícko-hospodárskych pracovníkov po chlapsky a vecne prednášať efektné prípitky. Takpovediac „rástli". To všetko a ešte veľa iného bolo treba na dosiahnutie „vysokých a teplých" stoličiek. Cvičili ich ako jednotky rýchleho nasadenia – títo mládenci sa mali zmocniť budúcnosti, rýchlo a bez „prechmatov".

V ZSSR konca šesťdesiatych rokov, v čase rozkvetu sovietskej idyly komunistického kapitalizmu sa na obzore objavila a začala rýchlo rásť nová generácia, zmietaná vzájomne sa vylučujúcimi tendenciami. Generácia rojkov a pragmatikov čiže lyrici romantici a ľudia pohodlia...

A na druhej strane bolo celkom iné, celkom inak znejúce meno jedného človeka v Abcházsku, meno, otcovské meno a priezvisko: Michail Temurovič Bgažba.

Človek s patronymom na -ovič, a predsa každý, koho som počul vysloviť to Michail Temurovič, to povedal akosi melodicky a tvár sa mu mimovoľne rozjasnila.

Pre tých, ktorí ho dobre poznali, to „Michaltemurovič" znelo vždy ako jedno slovo. A nie ako obyčajné meno.

Aj ja sa v tejto knihe pokúsim nazývať ho menom Michaltemurovič ako menom unikátnym, jediným svojho druhu a opakovať ho s intonáciou, ktorú som zachytil u jeho priateľov a blízkych, a nie tak, ako je to typické u Gruzíncov: Batono Micheil, Micho, Micha alebo jednoducho – Miša. Hoci viem, že to -ovič s gruzínskou výslovnosťou reže uši a že ho už odniesla politická povodeň spolu s komunistickou vlasťou... Napriek tomu sa o to pokúsim.

Zdá sa, že sa mi to už aj darí. Veď počúvajte, však̆že moje Michaltemurovič znie inak ako oficiálne byrokratické Michail Temurovič?

Samozrejme, že znie inak. Len sa treba započúvať – a vtedy...

Celú krajinu obývali jeho priatelia. Aj o človeku, ktorého nepoznal, hovoril: To je môj priateľ.

Vyše desať rokov bol prvým tajomníkom abcházskeho oblastného výboru strany, potom celý čas pracoval vo vedeckovýskumných inštitútoch, bol genetik (nie, nepíšem jeho nekrológ).

S jedným svojím priateľom hovoril o Alfredovi Nobelovi tak, akoby Nobel bol jeho blízkym príbuzným. (O tom porozprávam neskôr. Teraz poviem len toľko, že bol nadšený Nobelom, najmä jeho cenou.)

S japonským miliardárom Tadaom Kashiom, rovnako neúnavným ako on sám, podpisoval úplne neuveriteľné zmluvy (aj o tom bude reč ďalej).

V Picunde hľadal Aristotelov hrob... (O tom si tiež radšej povieme inokedy.)

A tak ďalej, a tak ďalej...

Svojimi zrýchlenými krokmi aj celým svojím zrýchleným životom predbiehal už aj tak zrýchlený rytmus 20. storočia.

Bol človekom vesmíru, nie pohodlia. A ešte bol aj všeličím iným...

Gagarinovo „Ideme na to!“ i prvé Armstrongove kroky na Mesiaci spolu s celým ľudstvom, s Američanmi či Rusmi,

Nigérijčanmi či obyvateľmi Malej Ázie... so svetovou evolúciou i revolúciou – to všetko patrilo aj jemu.

A zrejme najmä jemu, lebo keď doba, čo zabudla na fenomén ľudskosti, hľadala človeka v iných galaxiách, on ho nachádzal na Zemi a správal sa k nemu ohľaduplne (nie, to nie je prípitok na jeho počesť).

Mimochodom, Gagarina poznal osobne, aj Armstronga, s oboma pil víno z býčieho rohu na potykanie.

Takže, a to tiež mimochodom, dnes, keď pre mojich krajanov, ktorí sa rozpŕchli po svete za prácou, americké vízum znamená oveľa viac ako celá stará a nová americká poézia, spomínam si na roky svojej mladosti, keď sme s priateľmi hľadali a čítali dobre že nie zakázané verše amerických básnikov (a nielen ich).

Posielala nám vzdialené signály – Amerika! Posielala signály mojej generácii: svojím Vietnamom, Hirošimou a Nagasaki, ktoré sa po bombardovaní v roku 1945 stali viac americkými než japonskými, a tiež Karibskou krízou, svojou hudbou, hamburgermi, prezidentom Kennedym...

Nachádzali sme svoju Ameriku v suchumskom prístave v podobe džínsov, kúpených od zahraničných námorníkov, žuvačiek, nahrávok skupiny Chicago, Elvisa Presleyho, zástavy s hviezdami a pruhmi, boxerov a poľovníkov bradatého Hemingwaya, coca-coly, Hlasu Ameriky – keď do nášho prístavu zašli zahraničné lode, niekedy s hermeticky uzavretými kruhovými oknami.

A čakali sme na Ameriku – komunistickej propagande napriek.

Jedným z prvých krokov Ameriky v komunistickom Abcházsku bol závod koncernu Pepsi Cola. Koncern ho postavil v Gulripšskom okrese. Američanom vyšlo v ústrety mesto Suchumi, aby sa produkcia dodávala na trh pod jeho egidou a jeho menom. Pamätám si, ako sa vtedy Gulripšania hnevali na Suchumčanov, vraj je to nehanebná nespravodlivosť (nie iba nespravodlivosť, ale nehanebná nespravodlivosť).

Vtedy Michail Temurovič povedal:

„Pepsi Cola patrí ku Gulripšu rovnako ako psychiatrická klinika, ktorá tam stojí. Ak je pepsi naša, potom aj psychiatria musí patriť pod Suchumi."

Tu Suchumčania stíchli. Americká pepsi zostala gulripšskou.

A on potom dodal:

„Inak, pepsi chutí ako Amerika."

Takto prišla chuť Ameriky do Abcházska.

Sám Michail Temurovič bol niekoľkokrát v USA.

Raz, krátko po návrate odtiaľ, nám smutne povedal:

„Amerika, kamaráti, to je len veľmi rozvinutý Sovietsky zväz, nič viac."

A potom ešte smutnejšie dodal:

„Nečakajte Ameriku... Ja som tam o nej vôbec nič nezistil, dokonca ani to, kde sa nachádza... Občas sa mi zdá, milí moji, že Amerika je niekedy naozaj v Amerike..."

Pamätám si tú chvíľu priam fotograficky. Sedeli sme pri stole – študenti a on, muž vo veku môjho otca. V ruke mal pohár s vínom Izabela. Izabelu obrali a vylisovali v jeho rodnej dedine, v malej abcházskej dedinke Gup (v okrese Očamčire).

Áno, Michail Temurovič sa narodil v Gupe, ale predsa len bol Suchumčan telom i dušou. V tomto meste sa udialo, ako sám vravel, to najväčšie mystérium alebo, ako spresnil – suchumizácia jeho duše.

A práve o ňom, o jeho suchumizovanej duši rozprávali v posledných rokoch tisíce rôznych príhod suchumskí Abcházci, Gruzínci, Arméni, Gréci, Rusi, Ukrajinci, Estónci, Nemci... Pokračovať ďalej?

Rozprávali mi o ňom v Suchumi, Tbilisi, Moskve, Istanbule, Soči, Petrohrade, Naľčiku, Aténach... Ďalej už vymenúvať nebudem.

Jeden z mojich respondentov povedal: „Každý má nejaký vlastný vzťah s Bohom, každý číta v Biblii svoju vlastnú Bib-

liu. Škoda, že si dobre nepoznal Michaila Temuroviča. Keby si ho poznal dobre, poznal by si jeho Bibliu."

A tak som začal hľadať jeho Bibliu.

A zistil som, že by som nepochopil jeho Bibliu, keby som nepochopil jeho Korán, jeho budhizmus, jeho spevy o Krišnovi, jeho vlastné žalmy...

A druhý mi povedal: „Ty si tam čosi zapisuješ, ale prečo sám nepovieš o Michailovi Temurovičovi ani slovo, vari nie si Suchumčan?! Všetci by o ňom mali vedieť. A vôbec, nechápem, čo to má znamenať. Ponúkame svetu toľko dobrých vecí: sacivi, adžiku, chačapuri, elardži, čaču, biele i červené víno – a svet o tom nič nevie. Svet nič nevie ani o Michailovi Temurovičovi, ani o Kukur-čajovi, ani o Vianorovi Pandžovičovi, ani o Amre, ani o Brechalovke... Nič o nás nevie. Vôbec tomu nerozumiem – vari nie si Suchumčan? Teba to neprekvapuje? Veď predsa vieš, kto bol Michail Temurovič. Bol to..."

A potom sa zamyslel a zmĺkol.

Kto to bol – Michail Temurovič?

O spomienky naňho sa so mnou podelili desiatky, stovky ľudí.

Keď ma vyhľadal už asi stotridsiaty a začal mi o ňom rozprávať, definitívne mi bolo jasné, že Michail Temurovič sa postupom času stal hlavným hrdinom suchumského folklóru, hlavnou postavou suchumských mýtov. Zatváram oči a aj teraz ho vidím, ako sedí v kruhu priateľov v nejakom espresse, reštaurácii alebo kaviarni... Za chrbtom má morskú hladinu suchumského prístavu posiatu bielymi loďami... Leto, slnečný deň, malo by byť horúco, ale je tu chládok – pofukuje od Čierneho mora...

A tak som sa rozhodol napísať o Michailovi Temurovičovi knihu *Kocúr prezidenta Johna Fitzgeralda Kennedyho* (*Prezidentov kocúr*). Len si nemyslite, že tá kniha je naozaj o Kennedym a jeho kocúrovi...

Takže začínam písať a vy, dúfam, začínate čítať.

Možno ste už počuli istý takmer rozprávkový príbeh, ktorý sa však skutočne stal. Jeden národ, ktorý vyhnali do cudzej krajiny, si uchoval svoje písmo tak, že každá rodina dostala za úlohu piecť chlieb v tvare nejakého písmena ich abecedy. A jedli tú svoju abecedu, vyrastali na nej deti, svet sa pre ne začínal rodnou rečou, rodnými písmenami. S touto abecedou pochovávali zosnulých i slávili svadby. Či už sa títo ľudia veselili, alebo smútili, každá rodina priniesla na stretnutie chlieb upečený v tvare jedného písmena a ich písmo sa tak spolu s ich vlastným vínom vždy nachádzalo na stole...

Písmo zvané Michaltemurovič (abeceda alebo šifra) je rozptýlené po svete (hlavne medzi Suchumčanmi). Jedni poznajú iba jedno písmeno, druhí dve alebo tri, ale všetky ich už nepozná nikto.

Táto kniha je pokusom spomenúť si na to písmo, preskúmať ho a zrekonštruovať.

Tak som sa pustil do tejto knihy, ponoril som sa do písania. Píšem tak, ako si to pamätám, a o tom, o čom som sa rozprával s mnohými ľuďmi. Alebo píšem tak, ako si to pamätajú tí mnohí ľudia: o ňom, o jeho dobrodružných príhodách, o jeho priateľoch, o jeho meste. Pre nás ľudí sa vlastne všetko odohráva tak, ako si to pamätáme, a nie tak, ako to naozaj bolo.

Preto vás pekne prosím, prečítajte si iba tie slová, ktoré sú napísané v tejto knihe, a nie tie, ktoré tu napísané nie sú.

Existuje totiž aj taký spôsob čítania, že človek číta to, čo nie je napísané. Nie je to napísané, ale je to tak myslené. Niekedy to tak myslí autor, niekedy čitateľ. A niekedy obaja, akoby sa boli dohovorili.

V tejto knihe nie je nič myslené ináč, ako je to napísané.

Každú kapitolu som napísal tak, ako mi to porozprávali. Rozprávali mi to všelijako, každý po svojom. Veď aj náš hrdina mal rád pestrosť štýlov. Napríklad niekedy prednášal prípitok ako modlitbu, ako Otčenáš, niekedy v suchumskom dialekte. Všetko záviselo od celkovej nálady – jeho i jeho priateľov.

Nikde neuvádzam meno ani priezvisko svojho spoluautora. Prinajmenšom preto, lebo by to mohlo knihu skomplikovať. A ja chcem, aby bola príjemná ako vôňa mora, ako spev vtákov, ako veselé posedenie, ako šepot šampanského, ako vtip, ktorý rozpovedal Michail Temurovič, pestrá, farbistá ako letná pláž a rozpaľujúca krv ako smiech krásnej ženy.

Neviem, čo z toho nakoniec vyjde: kniha žena, kniha zdravica, kniha modlitba alebo jednoducho kniha spomienka. Z každého trochu, buď... alebo... Uvidíme...

Hlavne aby sa nám nestratilo svetlo minulých dní.

A aby nám záťaž nestiahla text príliš hlboko!

A aby sme sa vyhli všetkým útesom!

A aby sme neuviazli na plytčine!

A aby nám bol vždy na pomoci priaznivý vietor!

A zošli, Pane, našej lodi sedem stôp pod kýlom počas celej plavby!

Už teraz cítim, že niektoré príhody budú asi krátke, teda celkom krátke – ako japonské básne hokku alebo haiku, waka alebo tanka. Zabudol som, ako presne sa volajú, a nemám čas pozerať sa do slovníka. Koľko veršov je v tých básňach, štyri alebo šesť? Ani to si nepamätám... Žeby tri?

Ale veď aj krátke kapitolky majú právo existovať. Ako hovoril on: „Aj to treba, *baba*!“

Ak sa mi nepodarí poriadna kniha, urobíme to šalamúnsky: vy mi prepáčite, že sa kniha nevydarila, a ja vám odpustím rovnaký hriech.

Lebo táto kniha je naša spoločná. Naozaj, osud knihy v mnohom závisí nielen od toho, ako sa píše, ale rovnakou mierou aj od toho, ako sa číta.

Sme spoluautori.

A zodpovedať za ňu budeme spoločne.

Táto kniha je miestom nášho stretnutia.

A my sme spolubesedníci.

Niekedy sa budeme zhovárať tak, akoby sme sa náhodou stretli vo vlaku a rozprávali si všelijaké príhody zo života,

svojho aj cudzieho. Vlaky sú skvelé! Klepot kolies, za oknami dediny striedajú mestá, mestá dediny, noc strieda deň a nás ešte čaká dlhá predlhá cesta. Prinášajú nám čaj a keksy. A my popíjame čaj a rozprávame sa, rozprávame a rozprávame. A zároveň nazeráme do okien domov pri železničnej trati, pozorujeme ľudí. My ich vidíme, a oni nás nie. Oni vidia iba vlak. A cítime sa tak trochu nepríjemne, že oni nás nevidia, a my im nazeráme do okien. Ale čo sa dá robiť, vlak je už taký!

A niekedy sa pozhovárame tak, akoby sme sa viezli v aute. Mesto strieda dedinu, dedina mesto, noc strieda deň. Pred nami je dlhá predlhá cesta. A my vidíme chodcov na ulici a oni vidia nás. Vidia nás a naše auto. Auto je skvelé! Už nemáme nepríjemný pocit, my vidíme ľudí a oni vidia nás. Také je auto – zázrak demokracie a rovnosti.

Niekedy sa pozhovárame tak, akoby sme sa náhodou stretli na zaoceánskej lodi a len tak sa rozprávame. Je skvelé plaviť sa na lodi! Plavíme sa, plavíme, a akoby sme stáli na mieste, akoby sme sa ocitli v inom čase. Naša obrovská loď je skvelá! Naokolo je iba more. Žiadne mestá, žiadne dediny, žiadne domy, žiadni ľudia. Loď je tajomný dopravný prostriedok, vyzerá, akoby vznikol podľa nákresov obyvateľov iných planét. Je – ale akoby ani nebola. Lode vidieť len v prístave alebo blízko neho. Na mori alebo na oceáne je loď Bludným Holanďanom. Každá loď je Bludný Holanďan. Loď je nepoznateľná ako zomrelý alebo ešte nenarodený človek, nevidíš ju (ak nestojí v prístave, ako som práve povedal), ale vieš, že sa nachádza v ktoromsi štvorci – povedzme vo štvorci B-177 – vo večnosti a v nekonečnosti... a cítiš jej blízkosť... Pričom to cítiš, kedy sa ti zachce.

Niekedy sa pozhovárame tak, akoby sme sa stretli v lieta...

Ale na úvod stačilo!

Na tento takmer nič nehovoriaci úvod.

Takže – poďme na vec! Hneď a zaraz! Čakajú nás hlavné stretnutia!

Začíname:

Sedem!
Šesť!
Päť!
Štyri!
Tri!
Dva!
Jeden!
Ideme na to!!!

(Zdá sa, že toto zvolanie nakoniec nevyznelo tak odvážne a udatne, tak sebaisto, ako malo. Tak ako zvolanie nášho prvého vyslanca do vesmíru. Mám však tušenie, že aj jeho vtedy trápili rovnaké pochybnosti, a preto – vpred!)

2

Nikita Chruščov vystriedal Josifa Stalina.

Onedlho nový vodca komunistickej časti zemegule hodil rukavicu svetovému imperializmu a ohlásil rozvinutú výstavbu komunizmu v ZSSR. Rozvinutá výstavba, tým viac výstavba komunizmu si vyžaduje sto očí na dozeranie a sto uší na ten istý účel – veď človek je všade len človek, aj v Sovietskom zväze.

Chruščov ako pravý syn doby bol nielen samým sebou, ale bol čiastočne aj Stalinom a vždy bral do úvahy tvrdé požiadavky daného okamihu. Najprv vytvoril všezväzový orgán, komisiu pre stranícko-hospodársku kontrolu ZSSR, ktorá mala pravidelne preverovať občanov i krajinu. V tomto orgáne boli združení súdruhovia s „čistým životopisom“, spravidla preverení KGB, spoľahliví, ako zo žuly.

Nuž a jedného krásneho dňa skupina spomínaných súdruhov úplne nečakane priletela z Moskvy do Suchumi a rovno z letiska Babušera zavítala na oblastný výbor strany.

Keď sa tridsať ľudí vovalilo do kancelárie Michaila Temuroviča, ten po vzájomných pozdravoch ihneď pozval nevo-

laných hostí na obed. Odpovedali mu chladným, priam ľadovým odmietnutím: Už sme obedovali v lietadle, nemáme čas, musíme komplexne preveriť autonómnu republiku, náš čas je vzácny, máme na to iba mesiac.

Po tejto informácii sa Michail Temurovič veľmi srdečne opýtal na ich šéfa, ako sa má Gennadij Michajlovič.

Odrapotali mu: Súdruh Figurin sa má dobre, ale nemáme čas na rozhovory, musíme preveriť autonómnu republiku a máme na to iba mesiac.

Michail Temurovič sa zamyslel. Nevítaní hostia ho postavili pred nevyhnutnú úlohu bleskovo sa rozhodnúť.

„Áno, ale... Neviem, čo to má znamenať," mierny, rozcítený výraz na jeho tvári vystriedalo nekonečné prekvapenie. „My sme sa predsa s Nikitom Sergejevičom dohodli... Súdruh Chruščov a ja, my sme sa predsa dohodli, že tohto roku nás preverovať nebudú, osobne sa o tom so mnou rozprával. Zrejme to zabudol oznámiť súdruhovi Figurinovi. Ech, Nikita Sergejevič, Nikita Sergejevič! Má toľko práce, že môže na niečo aj zabudnúť, niet sa čomu čudovať. Kto si dnes spomenie na Nemecko! Nuž ale tá Amerika človeka celkom utrápila... A vlastne, čo sa tu budeme dohadovať, radšej hneď teraz zavoláme Nikitovi Sergejevičovi."

Na tvári Michaila Temuroviča sa znovu zjavil mierny, rozcítený výraz.

Vedľa jeho kresla, na stolíku, ktorý bol trochu nižší ako písací stôl, stálo asi dvanásť telefónov. Jeden z nich bol červený, žiaril ako vianočná ozdoba a v strede číselníka sa trblietal striebristý pliešok s obrázkom Kremľa. S týmto červeným telefónom jeho majiteľ zaobchádzal s mimoriadnou úctou.

Od ostatných telefónov sa červený odlišoval aj tým, že nebol nikde pripojený, koniec jeho šnúry sa strácal kdesi pod stolom, ale nikto nevidel kde... Michail Temurovič zdvihol slúchadlo prístroja a... začal „telefonovať".

Čakal také dve minúty, kým na druhom konci zdvihnú slúchadlo. Zdalo sa, že počas tých dvoch minút hostia ani